

Luther stjerneløb

Start: Katolsk messe

Konfirmanderne overværer en mini-messe på latin. De skal ha' en fornemmelse af, hvordan en katolsk messe udskiller sig fra vores, og hvad det er Luther gør op med. Det hele foregår på latin, ingen salmesang for konfirmanderne, de skal skrifte, gøre bod og købe afladsbreve.

Stjerneløbet

1. Luthers 95 teser

Konfirmanderne får et ark med udvalgte teser på (omskrevet til mere konfirmandvenligt sprog), og en lille forklaring på hvad det går ud på. Men hvilken synes de selv er den vigtigste?

2. Salmedigteren Luther

Luthers salmer – de kan være lange og tunge, men man skulle lære en masse af dem. Vor Gud han er så fast en borg. Syng salmen med sanger/organist? To vers af salmen – hvad lærer de af salmen?

3. Bibelen – nu for alle!

Luther oversatte Bibelen til tysk, så alle kunne få mulighed for at læse i den. Og han grundlagde det der i dag er folkeskolen – alle fik mulighed for at læse at læse, så de kunne læse om Gud. Prøv selv at læse på latin – og samme tekst på dansk. Godt vi har skolen 😊

4. Afladsbreve

Har du overholdt alle regler og bud? Hvis ikke, må du kravle på dine knæ op til alteret, hvor du får aflad for dine synder, og får et afladsbrev med hjem. (På afladsbrevet er der sat kryds – og forklaret at Luther mente det var noget fis 😊)

5. At gå på arbejde...

Alt arbejde er godt! Der er ikke noget, der er finere end andet. De fordeler arbejdsopgaverne mellem sig, og når de kommer tilbage til "start" får alle et bolche og beskeden: "Gud elsker dig!"

6. Gerningsretfærdighed

Skriv alle dine gode gerninger de sidste 24 timer på dit skema. Gå tilbage til start, og se om det udløser Billetten til Himlen? Når de kommer tilbage, spørger man om de tror på Gud? (de svarer forhåbentlig "ja") og sætter man et klistermærke hen over "de gode gerninger", hvor der står "Din tro på Gud gør, at du naturligt vil gøre godt mod andre mennesker! Send Guds kærlighed videre ud i verden 😊

Slut: Protestantisk andagt

"Find fejlene i den katolske messe vi startede med, og ret dem" -> almindelig andagt. Hvad synes konfirmanderne skal ændres fra den første andagt vi startede med? Hvordan skal andagten være i stedet?

”Katolsk messe”

Velkommen i kirke! Året er 1517, og I er kommet til messe i den katolske kirke. I er katolikker, og har lært fra I var små, at Paven og præsterne er Guds stedfortrædere her på jorden. I ved, at I er syndige mennesker, som ender i skærsilden engang når I dør – og der skal I pines på grund af alle de synder I har gjort i jeres liv, så jeres sjæle kan blive rensede for synd, og I kan komme ind i Himlen. Når I beder, så kan I ikke bede direkte til Gud, men I må bede til den hellige Jomfru Maria eller en af de mange helgener. Så vil de tage jeres bønner med videre til Gud.

Til sidst i messen I nu skal overvære (for man deltager ikke som kirkegænger!), så kan I skrifte, det vil sige bekende jeres synder, og I får at vide hvad I skal gøre som bod. Er det helt galt, så kan I købe et afladsbrev, så tiden i skærsilden ikke bliver helt så lang.

Ave Maria, Gratia plena, Dominus tecum.
Benedicta tu in mulieribus,
Et benedictus fructus ventris tui, Iesus.
Sancta Maria, Mater Dei, Ora pro nobis peccatoribus,
Nunc et in hora mortis nostrae.
Amen

Sic enim dilexit Deus mundum ut Filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam aeternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum ut iudicet mundum sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum non iudicatur qui autem non credit iam iudicatus est quia non credidit in nomine unigeniti Filii Dei. Hoc est autem iudicium quia lux venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui mala agit odit lucem et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius. qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur eius opera quia in Deo sunt facta.

Pater noster, qui es in caelis.
Sanctificetur nomen tuum,
Adveniat regnum tuum.
Fiat voluntas tua, sicut in caelo et in terra.
Panem nostrum quotidianum dona nobis hodie,
Et dimitte nobis debita nostra,
Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
Et ne nos inducas in tentationem,
Sed libera nos a malo.
Amen

Så kan de skrifte, gøre bod og købe afladsbreve...

Johanne Dei r aplice sed gra Epus Ragduy Ercan impoti
 ficabilis venerabilis mo ppe dno ac dno patri archiepi
 Romas & fidelibus pncipia vsq; in Blom idno aduocato
 qony deduci cupimus noticia qd hen dolo r duob; omis
 hyna vice Ecce sed spony malmoq; p incedm r qd r
 ad pncipia r incunata cu omib; suis canonicet Sic
 rucundissim; p dno petrus drcpc tuncq; in suis
 pteatib; hris testat en r q; maxi; optime est imany
 eleofinas impudens ad r pace Ecce andie. Omib;
 r q; de penitentib; qfess r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 Eleofinas canonicet collate eleofinas pte pmonetib; qd
 as opes q; r q; r q; hoc fecim; ante dny q; r q; r q; r q;
 di pte r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 cordie dno r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 sic qd r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 nro sub sigillo.

Johanne Dei r aplice sed gra Epus Ragduy Ercan impoti
 ficabilis venerabilis mo ppe dno ac dno patri archiepi
 Romas & fidelibus pncipia vsq; in Blom idno aduocato
 qony deduci cupimus noticia qd hen dolo r duob; omis
 hyna vice Ecce sed spony malmoq; p incedm r qd r
 ad pncipia r incunata cu omib; suis canonicet Sic
 rucundissim; p dno petrus drcpc tuncq; in suis
 pteatib; hris testat en r q; maxi; optime est imany
 eleofinas impudens ad r pace Ecce andie. Omib;
 r q; de penitentib; qfess r q; r q; r q; r q; r q;
 Eleofinas canonicet collate eleofinas pte pmonetib; qd
 as opes q; r q; r q; hoc fecim; ante dny q; r q; r q; r q;
 di pte r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 cordie dno r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 sic qd r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q; r q;
 nro sub sigillo.

Luthers 95 teser

Luther var utilfreds med en del ting i den katolske kirke. Han lavede en liste over ting, som han syntes skulle diskuteres, og hængte listen op på kirkedøren i Wittenberg. Det var i 1517 han gjorde det.

Der var **95** punkter!

Meget af det handlede om dem der solgte afladsbreve, som folk kunne købe for at få tilgivelse for det de havde gjort forkert. Det syntes Luther var en dårlig idé, for det var at snyde folk for penge – Gud tilgiver jo synder uden at man betaler til kirken!

Her er nogle af tesoerne (let omskrevet):

5) Paven kan ikke fjerne andre straffe end dem han selv har dømt folk til.

6) Paven kan ikke tilgive nogen skyld. Han kan kun fortælle folk, at Gud har tilgivet skylden.

36) Enhver kristen, der i sandhed er sønderknust [over det han har gjort forkert], har fuld syndsforladelse fra straffen og skylden. Og det skal man også give ham, uden at han køber afladsbreve.

42) De kristne bør lære, at man ikke kan sammenligne det at købe aflad med at gøre godt mod andre mennesker.

Der sælges afladsbreve i en kirke...

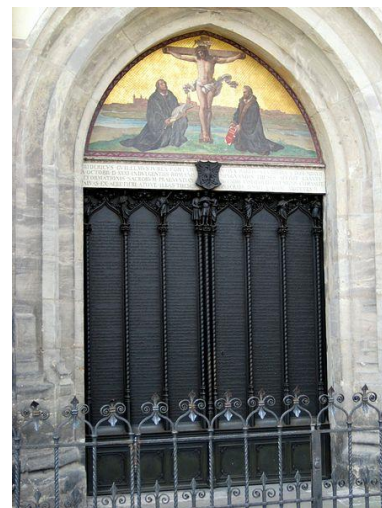
45) De kristne bør lære, at hvis man ser en der lider nød og ikke hjælper ham, men bruger sine penge på at købe aflad til sig selv i stedet, så køber man Guds vrede og ikke tilgivelse for sine synder.

62) Kirkens sande skat er det hellige evangelium om Guds ære og nåde. [modsat "afladens skat"]

86) Når nu paven er så stinkende rig, hvorfor bygger han ikke selv den kirke i Rom – i stedet for at bruge penge fra fattige mennesker?!

Hvad synes DU er det vigtigste?

PS. Paven blev temmelig sur over de her teser, og smed Luther ud af kirken...

Kirkedøren i Wittenberg, hvor Luther hængte sine teser op.

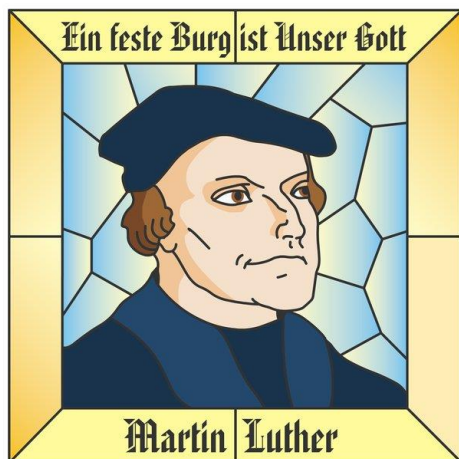
Ordbog...

Aflad: i middelalderen kunne man betale for at få tilgivet synder, så man slap lettere gennem skærsilden.

Skærsild: der hvor man mente, at sjælen blev pint, efter man var død. Den blev pint indtil den var rensset for alle ens synder.

Salmedigteren Luther

Den letteste måde at lære noget, er når man synger det – ligesom musikken vi hører sidder mere fast end det læreren siger 😊

Det vidste Luther også – så han skrev salmer, som folk kunne synge i kirken. Så lærte de noget om Gud og Bibelen, uden at skulle læse (mange havde aldrig gået i skole).

Luthers salmer er måske lidt lange – men der var meget nyt at lære 😊

Det var Luther der fandt på, at **alle skulle synge til gudstjenesterne** – før var det præsten og munkene der sang, almindelige mennesker lyttede bare.

Luthers "kampsalme": Vor Gud han er så fast en borg

1. Vor Gud han er så fast en borg,
han kan os vel bevare,
han var vor hjælp i al vor sorg,
han var vor hjælp i al vor sorg,
vort værn i al vor fare;
den gamle fjende led
er nu for alvor vred,
stor magt og argelist
han samler mod os vist,
ej jorden har hans lige.

4. Guds Ord de nok skal lade stå
og dertil utak have,
thi Herren selv vil med os gå
alt med sin Ånd og gave;
og tage de vort liv,
gods, ære, barn og viv,
lad fare i Guds navn!
Dem bringer det ej gavn,
Guds rige vi beholder.

Her er første og sidste vers af salmen...

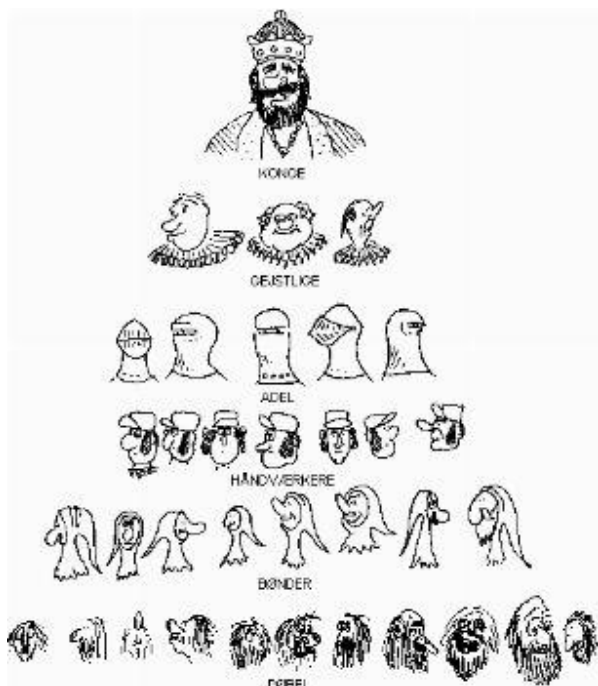
Hvad lærer den jer om Gud?

Hvad skriver Luther, at Gud gør for os mennesker?

Hvad sker der, når vi bliver forfulgt?

Bibelen – nu for alle!

I den katolske kirke var det **præster** og **munke** som kunne læse i Bibelen.

Normale mennesker havde ikke nogen bibler og gik ikke i skole.

Luther syntes det var helt forkert – alle skulle kunne læse om Gud!

Så han oversatte hele Bibelen fra **latin** til tysk. Senere blev den også oversat til dansk.

Men hvis man slet ikke kan læse, så hjælper det ikke, at ha' en bog på dansk?!

Derfor startede Luther det, der blev til

folkeskolen... nu fik alle mulighed for at gå i skole 😊

Prøv selv at læse Johannes-evangeliet kapitel 3,16 på latin:

...og så på dansk:

Hvad vil du helst?

Sic enim dilexit Deus mundum
ut Filium suum unigenitum
daret ut omnis qui credit in
eum non pereat sed habeat
vitam aeternam

For således elskede Gud
verden, at han gav sin
enbårne søn, for at enhver,
som tror på ham, ikke skal
fortabes, men have evigt liv.

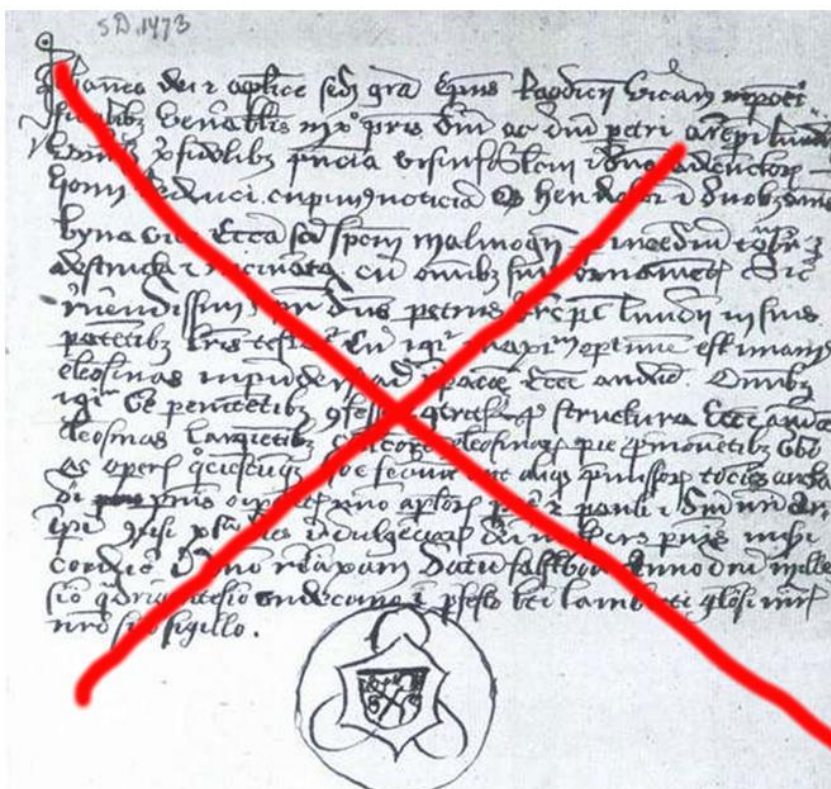
Afladsbreve

Man skulle overholde mange bud og regler – har du overholdt alle på listen? Ellers må du kravle på dine knæ op til alteret, så du kan få aflad for dine synder!

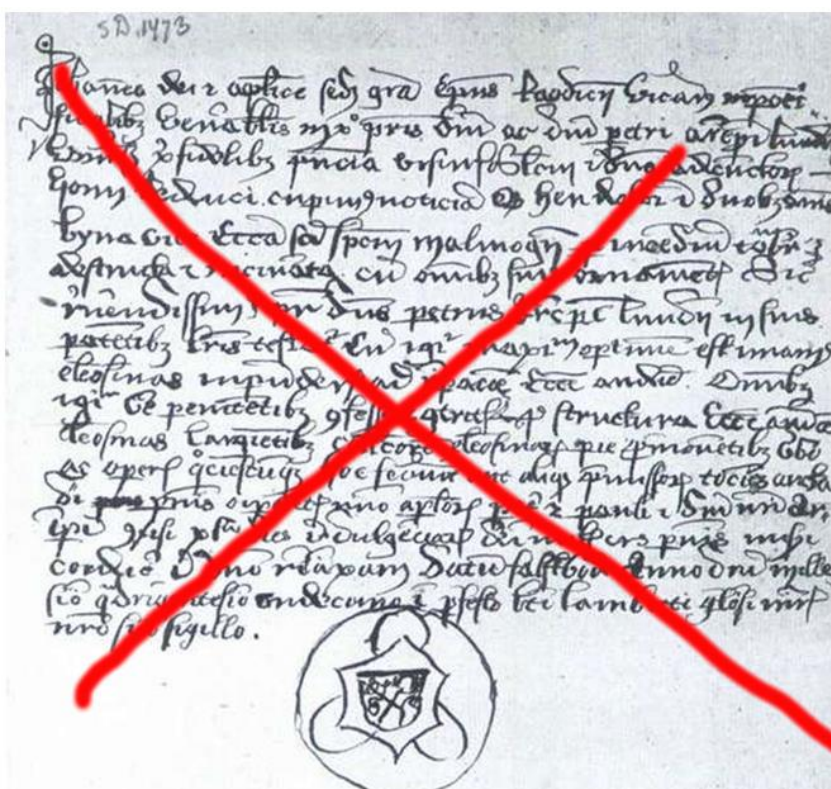
- Du må ikke lyve
- Du må ikke stjæle
- Du skal ære din far og din mor
- Du må ikke bande
- Du skal hjælpe de syge og fattige – fx give penge eller mad
- Du skal bede til Gud hver dag
- Du skal holde hviledagen hellig
- Du må ikke slå ihjel

Luther mente ikke, at man kunne betale sig fra at have lavet noget skidt, eller udligne det med gode gerninger.

Ud med afladsbreve – fortryd i stedet det du har gjort forkert, og bed Gud om tilgivelse, så får du Guds tilgivelse helt **GRATIS!**

Luther mente ikke, at man kunne betale sig fra at have lavet noget skidt, eller udligne det med gode gerninger.

Ud med afladsbreve – fortryd i stedet det du har gjort forkert, og bed Gud om tilgivelse, så får du Guds tilgivelse helt **GRATIS!**

At gå på arbejde...

Dengang Luther levede var det meget fint at gå i kirke, at bruge tid på at læse i Bibelen og at sidde i kirken og bede for sig selv, sin familie, dem der var døde i familien osv.

Det var IKKE særlig fint at arbejde! Faktisk så man ret meget ned på dem der var nødt til at arbejde for at tjene penge til mad og tøj.

Man mente, at Gud var mest glad for dem der sad i kirken hele tiden.

Men **Luther sagde**, at Gud syntes, det var lige så vigtigt, at der var nogen som lavede det hårde og beskidte arbejde! Det var præcis lige så meget værd som at bede og læse i Bibelen.

Fordel disse arbejdsopgaver mellem jer i gruppen, og gå tilbage til start, når I alle sammen er færdige:

- Sæt dig på en kirkebænk, læs i Bibelen og bed en bøn.
- Find en kost og fej gulvet i våbenhuset.
- Saml 5 bøger sammen, der ligger spredt i kirken, og læg dem på plads.
- Hæng salmenummer "336" op på tavlen.

Gerningsretfærdighed

Billetten til Himlen!

Dit mål er, at opnå Billetten til Himlen.

Katolikkerne mente, at gode gerninger gav adgang til Himlen – man kunne gøre sig fortjent til at komme derop. Hvis man havde lavet noget skidt, så kunne man gøre flere gode gerninger for at opveje det dårlige. Det kalder man ”gerningsretfærdighed” = at man bliver gjort retfærdig ved hjælp af gerninger.

Skriv alle de gode gerninger du har gjort de sidste 24 timer på dit skema, og gå tilbage til start for at se om det udløser Billetten til Himlen...

Protestantisk andagt

Nu har I oplevet en katolsk messe, og undersøgt hvordan Luther ændrede kirken – hvordan han **reformerede** kirken.

Nu skal vi have en protestantisk andagt. Vores kirke er nemlig "protestantisk" – den bygger på det Luther mente, og han *protesterede* jo mod den katolske kirke.

Så hvordan vil I rette "fejlene" ved den messe vi startede med? Har I fået nogle gode idéer fra opgaverne I har løst?

Andagten kunne fx se sådan her ud:

Salme: Vor Gud han er så fast en borg nr. 336

Læsning: Johannesevangeliet 3,16-21

For således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv. For Gud sendte ikke sin søn til verden for at dømme verden, men for at verden skal frelses ved ham. Den, der tror på ham, dømmes ikke; den, der ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har troet på Guds enbårne søns navn. Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elskede mørket frem for lyset, fordi deres gerninger var onde. For enhver, som øver ondt, hader lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gerninger ikke skal afsløres. Men den, der gør sandheden, kommer til lyset, for at det skal blive åbenbart, at hans gerninger er gjort i Gud.«

Luther gjorde op med tanken om, at der stod mennesker og helgener imellem det almindelige menneske og Gud. Han så Gud som en kærlig og tilgivende Gud – ikke en man skulle være bange for. Ikke en der ville undertrykke mennesker. Men en man kan sige "far" til og komme direkte til.

Han mente ikke, at vi skal gøre en masse gode gerninger med den bagtanke, at det lukker os ind i Himlen. Det, det kommer an på, er om man tror på Gud. Hvis man gør det, følger det naturligt med, at man gør godt mod andre.

Det var vigtigt for Luther, at ALLE fik mulighed for at lære om Gud og tænke selv – ikke bare få at vide hvordan man skulle forstå "det med Gud". Så at I lærer at læse og undersøge alle mulige emner i skolen, og SELV må finde ud af hvad lige netop I mener, er det rigtige – det kan I takke Luther for ☺

Fadervor

Velsignelse

Salme: Du som gir os liv og gør os glade nr. 369

<u>Luthers 95 teser</u>	<u>Afladsbreve</u>
<u>Salmedigteren Luther</u>	<u>Bibelen – nu for alle!</u>
<u>Gerningsretfærdighed</u>	<u>At gå på arbejde...</u>